

OCENA Dokumentarna predstava

Ko ime postane umetnost

JELA KREČIČ

Več nas bo, prej bomo na cilju
 režija in koncept **Janez Janša, Janez Janša**
 Produkcija Maska, Aksioma
 Brut Künstlerhaus Dunaj
 ponovitev, 14. 4. 2010

Najslavnejši primer gledališke obravnave pomena imena je verjetno prizor v *Romeu in Juliji* Williama Shakespeara, v katerem Julija na balkonu razglablja o tem, kaj pomeni ime njenega ljubljenega. Njen Romeo namreč nosi ime družinskih sovražnikov Julijine družine, zaradi česar je njuna zveza obsojena na propad. Je ime res tako pomembno, se sprašuje Julija? Ali ne bi vrtnica enako sladko dišala, če bi se imenovala kako drugače?

Dokumentarna predstava *Janše in Janše Več nas bo, prej bomo na cilju* je v celoti posvečena problemu imena. Zakaj imamo imena? Kako ta imena vplivajo na naša življenja? Kaj je smisel preimenovanja? Kaj prinaša novo ime? Na ta vprašanja v dokumentarni predstavi odgovarjajo različni ljudje, posneti na filmski trak. Med njimi so takšni, ki imajo soimenjake, pa ljudje kot umetnica Kirstin Sue Lucas, ki se je preimenovala v isto ime, pa pravni strokovnjak (Miro Cerar) ali gledališki teoretik (Blaž Lukan) oziroma filozof (Mladen Dolar) idr. Če se sodeč po izjavah nekaterih akterjev zdi, da je ime najnaravnejša stvar na svetu, nekaj, s čimer se rodimo, obenem uvidimo, da ime prinaša vrsto zapletov, preglavic in – tako kot v *Romeu in Juliji* – pogostokrat terja funt mesa.

V predstavi težo spremembe imena spremljamo predvsem na konkretnem primeru preimenovanja treh umetnikov v Janeza Janšo. Sledimo bolj intimnim pričevanjem, denimo, njihovih staršev, ki so, kot je razvidno iz njihovih novih rojstnih listov, rodili Janeza Janšo. Sinova odločitev jih je zmedla, pretresla, celo prizadela. Te geste ne razumejo. Potem so tu politične analize tega preimenovanja, ki gesto razlagajo bodisi kot umetniško politiko Janeza Janše (kot razberemo iz odlomkov besedila Marine Gržinič) bodisi kot subverzivno dejanje (Marcel Štefančič jr.), ki je z multipliciranjem imena povzročilo, da se je vrednost »originalnega« Janše relativizirala (Dolar).

Kopico materiala, izjav in sekvenc (od katerih je najbolj opazna Janševa poroka z Marcelo Okretič, na kateri sta bili poročni priči Janša in Janša, ali pa rajanje Janeza Janše in Janeza Janše na shodu SDS) na koncu kulminira v prizoru, ko se na ekranu pojavijo obrazi vseh nastopajočih, ki ponavljajo: »Jaz sem Janez Janša.« Tu problematiko imena, gesto preimenovanja začutimo v polni meri. Vidimo namreč ljudi, ki so prej zatrjevali, kako zadovoljni so s svojim imenom, zdaj pa so ga za namene projekta Janše za hip pripravljene spremeniti. Nova inčasna identiteta, izražena v stavku: »Jaz sem Janez Janša,« učinkuje in na neki (komični) način utemeljuje ter dosledno izvršuje naslov predstave: Več kot nas bo, prej bomo na cilju.

Nekaj besed velja nameniti sami formi predstave, torej razmerju med filmskim materialom in performerjem Draženom Dragojevičem, ki »igra« režiserja, montažerja, glas iz offa, pripovedovalca, prevajalca in povezovalca. Kaj vnos dokumentarnega gradiva na oder pravzaprav pomeni? Na kakšen način je povezan s statusom teatra? Je ta povezava plodna? Odgovor bi šel morda lahko v tej smeri: če v filmskih scenah vznikne predvsem ontološka, sociološka, pravna in politična dimenzija imena in preimenovanja, s prenosom tega materiala na oder ime postane odlikovan objekt gledališča. Ali drugače, v tej sintezi ime postane tudi umetnost.

Ali je Janez Janša kreten?

Ivo Sanader

V normalnih okoliščinah – če bi poznal hitro naravo Janeza Janše in njegovo nagnjenje, da že zaradi veliko manjših stvari kliče svoje odvetnike in piše tožbe zaradi obrekovanja – se človek ne bi mogel z lahkoto odločiti, da javno postavi gorice vprašanje. Uredniki Dnevnika bi se posvetovali s pravno službo in bi besedilo verjetno vrgli v koš, še preden bi prišli do tistega dela besedila, kjer pravi: da, Janez Janša je kreten, kot ga svet še ni videl. Da pa ne bom ostal le pri obrekovanju Janše za kretina brez kakršne koli obrazložitve, naj še rečem, da je njegov svet o mejah, ki jo priduha po Evropi, ena prav velika traparnja.

namreč letni festivali ali razstave, na katere prihajajo vsako leto.

Ta paradoks je Janez Janša s svojim dejstvom dopustil pogled v vse, kar Janša počne. Seveda vprašani, ki se jih v dejanskem življenju v dejanskem življenju pristaja brez dodane niso izziv, temveč administrativno dejstvo.

Zato, vidite, je Janez Janša kreten.

